

Dr. IVAN LAH:

Jančkova Velika noč.

Janček je bil doma na Hribu, skoraj celo uro od vasi, ki je ležala v dolini, kjer se je nad belimi hišami dvigala visoka cerkev z rdečim zvonikom, ko da je kraljica vsej okolici. Janček je pogosto gledal z višave na vas, na tisto pisano množico streh in na visoki zvonik, posebno ob praznikih, ko je nad dolino odmevalo sladkootožno zvonjenje, razlegajoče se od vrhov kakor visoka, slavnostna pesem, objemajoča vso pokrajino. In celo preko vrhov se je zdelo, da segajo ti glasovi in se tam srečajo z onimi, ki prihajajo od daljne cerkve, ki jo je Janček videl ob jasnih dneh in čul zvonjenje, če je vel veter od juga. In nad vrhovi so se izgubljali ti glasovi visoko nad zemljo, kakor da odhajajo v nebo.

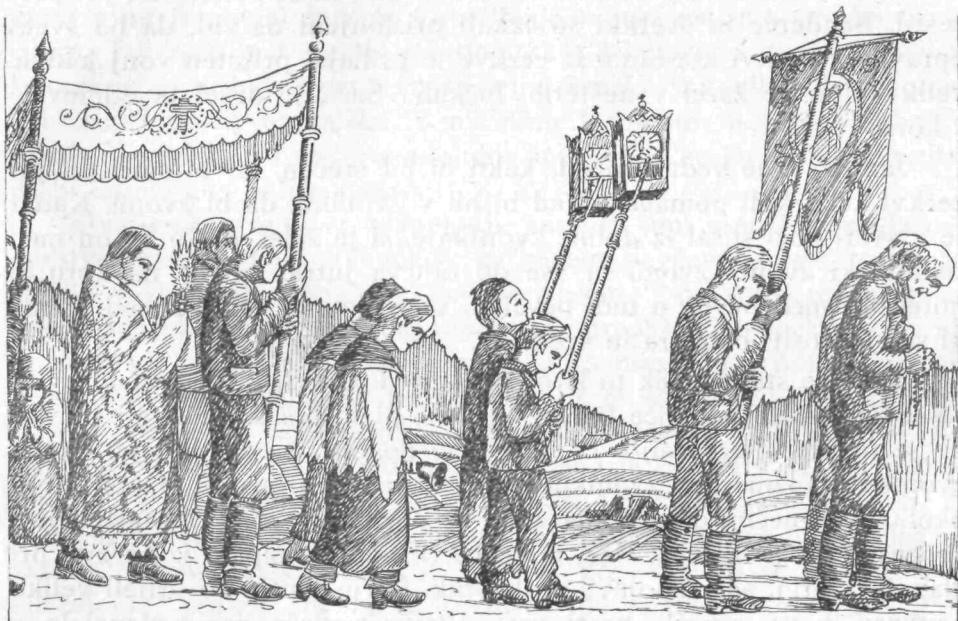
Že v tisti prvi mladosti je Janček rad gledal na dolinsko pokrajino in blagroval ljudi, ki živijo blizu cerkve, kjer je vse drugačno življenje kakor na samotnem hribu, kjer stojijo samo tri hiše, daleč od sveta, da le redko pride tja kak človek, ki ni od tod doma. Tam v dolini je tudi šola; Janček je vedel, da je to tista hiša, z opeko krita, ki stoji poleg cerkve in je večja od vseh drugih. Tje so Jančku uhajale misli, odkar je bil prvičkrat v dolini, ko ga je bila stara teta na veliki petek vzela s seboj, da je šel poljubiti Boga. In ko je potem prvičkrat stopal s torbico na rami, v družbi tovarišev, ki so se bili nabrali iz bližnjih hiš, proti šoli, kakšno veselje je bilo to zanj. In potem je vsak dan meril tisto dolgo pot s hriba v dolino in iz doline v hrib, vedno poln lepih misli o ljudeh, ki živijo v dolini, kjer so čedne hiše, velika bela cesta in visoka cerkev, tako da se mu ni zdelo nič čudnega, da so zmerjali dolinski otroci njega in njegove tovariše s hribovci, kakor da so oni krivi, da niso bili rojeni v dolini. Čutil je, da so oni otroci srečnejši in zato tudi prevzetenjši, zato se mu je zdelo naravno, da so gledali na hribovce s preziranjem in niti v šoli niso radi z njimi sedeli skupaj. »Tu so doma in več pravice imajo kakor mi,« si je mislil Janček. »Tudi če nas zmerjajo, moramo molčati, ker je tudi šola njihova. Pa ne samo šola, tudi cerkev in vse. Ko bi cerkev in šola stali na Hribu, bi bili tam mi gospodarji in oni bi morali prihajati k nam. Videli bi, kako dolga in težka je včasih pot, kadar lije dež ali kadar zapade sneg. Oni so gosposki. To bi se pritoževali, če bi morali vsak dan hoditi to pot, ki je morebiti niti enkrat v letu ne prehodijo. Zato je prazna njih baharija, ampak doma so tu in oni so gospodarji.« Gledal jih je, kako se pode okoli cerkve, kako oblastno ležejo po lestvah proti zvoniku in nimajo spoštovanja do svetih krajev, ki jih je on gledal od mladih nog s takim občudovanjem.

»Vsega imajo dovolj in preveč,« si je mislil Janček, »in ničesar ne spoštujejo, ker jim je vse preblizu.«

Tudi oba ministranta je poznal. Hodila sta še v šolo in nič se ni videlo, da bi bila boljša od drugih. Janček ju je blagroval v svojem srcu.

»Ko bi bil jaz tako srečen, da bi ne bil doma na Hribu, lahko bi postal ministrant...«

Vedel je, da smejo ministranti tudi zvoniti in potrkavati. Oni lahko gredo v zvonik prav do zvonov in prav do cerkvene ure in celo do malih lin, če hočejo. Tam mora biti čuden razgled! In v zakristiji so kakor doma, ob praznikih pa so oblečeni v rdeče halje in svetlobele koretlje, imajo z zlatom obrobljene ovratnike in včasih celo bele rokavice.

»Ko bi bil jaz ministrant,« si je mislil Janček, »bi bil najsrečnejši človek na svetu.«

Videl je ministranta pri velikonočni procesiji, kako sta hodila tik pred nebom in pozvanjala izmenoma s svojima zvončkoma, da se je zdelo, kakor da je to zvončkanje najbolj sveta pesem, ki spremlja Boga na njegovi poti iz cerkve med zelenimi polji.

Pred ministrantoma sta hodila dva dečka, ki sta nosila svetilnice, visoke zlate svetilnice na rdečih drogih. Tudi ta dva sta bila iz doline. Srečna ministranta, srečna dečka! A Jančku se je zdelo, da se niti ne zavedajo svoje sreče. Tako neresno in brezmiselno so stopali pred nebom.

Velika noč se je zdela Jančku vsako leto lepša. Takrat prvič, ko je prišel s teto v novi obleki v dolino, še ni razumel vse te lepote. Stopal je v prvih vrstah za cerkovnikom, ki je nosil velik star križ in molil rožni venec s počasnim, zategnjenim glasom. Zadaž daleč so

bila bandera, ministranti z zvončki in svetilnicami, nebo in cerkveni pevci, da se je le redko čulo v prve vrste zvončkljanje, ako je cerkovnik nekoliko prenehal s svojo glasno molitvijo. Vsako leto je bilo tako, kajti teta je vzela Jančka s seboj samo zato, ker je obljubil, da pojde v prvih vrstah in bo molil. Res bi bilo lepše, ko bi stopal kje zadaj ali pa poleg tete, ki se je vsako leto pohvalila, da si je prisborila mesto tik za nebom. Toda Janček je spoznal, da ima teta prav, kajti videl je dečke, ki so stopali iz vrst in se gnetli okoli bandera, da so motili procesijo. Nekateri niti molili niso.

Toda vsako leto, preden se je začela procesija, je stal Janček pred cerkvenimi vrati, kjer so se zbirali oni, ki so sodelovali pri procesiji. Banderce in svetilke so čakali prislonjeni na zid, da bo sveto opravilo v cerkvi končano. Iz cerkve je prihajal prijeten vonj kadila, veliki oltar je žarel v nešteti lučkah, bučanje orgel je odmevalo s kora.

Janček si je vedno mislil, kako bi bil srečen, ko bi smel on pri cerkvi kakorkoli pomagati. Rad bi bil v zvoniku, da bi zvonil. Kadar je v sveti noči slišal iz doline zvonjenje, si je želel, da bi bil on med tistimi, ki zvone; zvonil bi vse do ranega jutra. Ali pa na koru bi hotel biti med pevci; a tudi pevci so sami dolinci. Ali pa med onimi, ki smejo nositi bandera in svetilke.

Tako je stal Janček to leto zopet pred cerkvijo. Iz stranskih vrat so se že vsipale množice fantov in mož, ki so počasi odhajali na vas, da se uvrste v procesijo. Iz cerkve je donela pesem: aleluja. Veliki zvon se je razmajal v zvoniku in njegov mogočni glas je napolnil vso okolico z brnečim donom; na griču so počili prvi streli iz možnarjev. Procesija se je začela. Med množico, ki se je vsipala iz cerkve pri glavnih vratih, se je pojavil cerkovnik. Štirje fantje so prijeli veliko bandero in ga odnesli proti vasi. Bleščeče-rdeče je zaplapolalo v jutrnjem solncu. Na njem je bila slika od smrti vstajajočega Krista in nad njo napis: Vstal je, aleluja! ... Iz cerkve je odmevalo petje. Iz vseh izhodov so vreli ljudje proti vasi. Tudi Janček je čutil, da bi moral oditi v prve vrste, a ostal je še nekaj časa, dasi ga je tok množice vlekel s seboj. Mož z rdečim velikonočnim bandercem v rokah je že stal pri vratih. Cerkovnik je zbegano tekal sem ter tje. Dvoje svetilk je še stalo prislonjenih ob zidu. Janček se je izmotal iz množice in stopil prav k zidu.

»Kje pa sta?« je izpraševal cerkovnik in se oziral po množici, kakor da nekoga išče.

»Jaz sem tu, onega pa ni,« se je oglasil deček, ki je prijel svetilko. Zvončkljanje v cerkvi je prihajalo vedno bliže.

Štirje možje so dvignili nebo.

»Na, fant, primi!« je rekel cerkovnik in prijel trdo Jančka za rokav.

Janček je bil tako presenečen, da se je komaj zavedel, da veljajo te besede njemu.

»Na, primi in nosi — najbrže je zaspal, lenoba,« je rekel cerkovnik in pomolil lepo zlato svetilnico na rdečem drogu Jančku v roke.

Kakšna sreča! Kakšna čudovita sreča! Janček je dvignil svetilnico in se pridružil svojemu tovarišu, ki je bil samo za spoznanje večji od njega. Procesija je že šla po cesti. Videla se je dolga črna vrsta, vijoča se iz vasi med zelenim poljem, in že se je pomikalo tudi veliko bandero, vihrajoče v lahнем jutrnjem vetru. Za njim so se vsipale nove množice. In zdaj je že zaplapolalo malo rdeče banderce in za njim je stopal Janček s svetilnico v roki vstric s svojim tovarišem. Tik za njima sta šla ministranta z zvončki in za njima nebo. Iz cerkve so prihajali pevci in za njimi ženske v novih židanih oblekah, vse lepe in prazniške, z mašnjimi knjigami in belimi robci v rokah. Napolnile so ves prostor okoli cerkve in se gnetle okoli neba, da bi dobile čim boljše mesto.

Zvonjenje zvonov in plapolanje bander, šum množice in glasovi molitve, zvončkljanje zvončkov in pesem pevcev — vse to se je strnilo v veličastno lepo velikonočno pesem — in sredi te pesmi je stopal Janček prvič v življenju, ne tam spredaj med dečki in starci, ki mrmraje molijo rožni venec za dolgočasnim cerkovnikom, ampak tu sredi vse procesije, tik pred nebom, kjer se blagodoneče družijo glasovi zvončkov in pesmi v čudovit slavospjev vstajenja — in Jančku je trepetalo srce od radosti. Prvič v življenju se mu je nasmehnila sreča, da je smel sodelovati pri cerkveni svečanosti, on, ki je bil hribovec in je moral vedno od daleč gledati druge in jih blagrovati za njihovo srečo. Stopal je resno in ponosno, da se je svetilnica bliščala v jutrnjem solncu, in zdelo se mu je, da je to njegov prvi korak v novo življenje, ko bo mogel dokazati, da so tudi ljudje s Hriba vredni, da nastopajo na višjih mestih.

Procesija je bila dolga. Janček je čutil, da svetilnica postaja težja in težja, toda vzdržal je do konca. Ko so se vračali v vas, so se prvi deli procesije že zbirali okoli cerkve in gledali Jančka... Zdelo se mu je, da vsi kažejo nanj.

»Glejte ga, kako pa je ta prišel do tega, da nosi svetilnico!«

Janček pa je stopal ponosno in si je mislil, da je bilo tako usojeno... Kakor da ga je poklical višji glas...

Ko so prišli do cerkvenih vrat, sta odložila s tovarišem svetilnici ob steno in niti cerkovnika ni bilo, da bi kaj rekel. A Jančku ni bilo za to.

Procesija se je razhajala. Janček je odhitel proti Hribu in se spotoma oziral na dolino in na cerkev in na belo cesto, po kateri je šla prej procesija. Videl je še vedno samega sebe tam v sredi tik pred nebom...

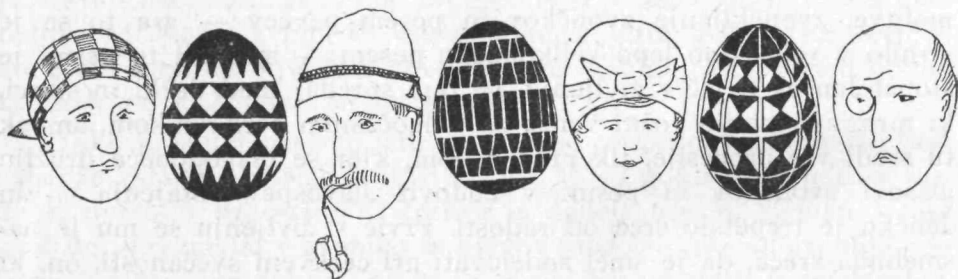
Ljudje so se v gručah razhajali na vse strani. Svečano prazna je ostala vas sredi doline.

Janček je hitel domov, da ne bo nihče motil njegove sreče. Tam z višave je hotel gledati navzdol in uživati ta srečni dan, ko je prvič mogel dokazati, da tudi on nekaj pomeni. In to je bilo, kar si je tako dolgo želel.

Piruhi.

Velika noč je praznik veselja in radosti bližajoče se pomladi, pa tudi praznik Vstajenja Gospodovega...

Največje veselje in zabava v tem času pa je mladini gotovo slikanje velikonočnih piruhov. Jajčeca pa slikajo skoro v vsaki družini drugače. Kdor ima le malo časa, jih pobarva samo rdeče, rumeno, modro, zeleno ali vijočasto in položi v gnezdece iz trave in dračja eno ali dvojce različno barvanih jajčec, kar napravi tudi gnezdece bolj prijazno in pestro.

Mnogo lepše pa so pisanice, ki so poslikane ali porisane z natančnimi risbami, izdelanimi s pridnostjo, velikokrat tudi s precejšnjim trudom. V nekaterih deželah slikajo piruhe z neverjetno finim okusom in umetnostjo. Pri nas so posebno znane belokranjske pisanice v večih barvah. Tudi v Rumuniji jih slikajo na podoben način v treh ali štirih barvah s prav mičnimi vzorci. Na Severnem Češkem vtarejo v lupino kuhanega jajca mast in jo prevlečejo potem z zelo razredčeno barvo. Ker barva na mastni podlagi ne prime dobro, nastanejo vsled tega na lupini drobne, marmorju podobne maroge in lise, ki dajo pisanici poseben izgled. Zopet drugje imajo navado, da kuhajo najprej jajca v rdeči, modri ali zeleni barvi in vpraskajo v nje z iglo preproste nežne risbe, okraske, črte, kroge in celo pregovore.

Velikokrat vidimo tudi piruhe, ki predstavljajo človeške obraze n. pr.: kmečko ženo z naglavno ruto, vaškega pastirja s pipo, plešastega gizdalina z monoklom ali pa okroglolično kmečko dekle (g.e.j risbo!).

Če boste prav pridni, jih boste lahko poslikali kar za celo košarico. Gotovo bo na velikonočno nedeljo na lepo pogrneni mizi košarica z različno, okusno poslikanimi piruhi razveseljevala staro in mlado, posebno če bo dobil vsak navzočih piruh, ki je bil nalašč za njega prirejen in poslikan. Če bodo obdarovanci take dobro mišljene šale razumeli, potem boste imeli gotovo zelo »veselo Veliko noč«.